

SLOVENSKI GOSPODAR

Izhaja vsako sredo.
Cene: Letno Din 32.—, polletno
Din 16.—, četrletno Din 9.—, ino-
zemstvo Din 64.—.
Poštno-čkovni rač. 10.603.

LIST LJUDSTVU V POUK IN ZABAVO

Uredništvo in upravnništvo: Maribor, Koroška 5.
Telefon 2113.

Cene inseratom: cela stran
Din 2000.—, pol strani Din 1000.—,
četr strani Din 500.—, 1/2 strani
Din 250.—, 1/4 strani Din 125.—,
Mali oglasi vsaka beseda Din 120.—

Demokracija — državna ideja.

Demokracija je vladanje ali vsaj sovladanje ljudstva. Kot posredna demokracija se udejstvuje tako, da ljudstvo po od sebe izvoljenih organih (zastopnikih) izvršuje državno oblast ali pa samoupravo po občinah, pokrajinah, deželah. Taka oblika vladavine zahteva od državljanov ali članov občine in pokrajine, da svoje pravo vladanja ali samoupravljanja smatrajo v prvi vrsti kot dolžnost in nalogo ter da imajo v svrhu potrebne sposobnosti. Ako je narod država, se mora vsak član naroda, vsak državljan zavedati, da mora pred vsem iskati ne svojo, marveč splošno blaginjo, s katero je tudi njegova zajednena, ter da mora služiti občestvu ali skupnosti v občini, pokrajini in državi. Te zavesti pri mnogih ni bilo ter je ni, zlasti pri takšnih, ki v svojem liberalističnem (svobodomiselnem) življenjskem naziranju stavijo sebe in svojo korist na prvo mesto, druge pa, torej občestvo: občino, deželo, državo, smatrajo samo kot sredstvo za doseg lastnih interesov. Iz tega liberalnega načela se je razvilo neomejeno tekmovalje na gospodarskem in političnem polju. To tekmovalje so politične stranke stopnjevale do take meje, da je nastala strankarska zagrizenost, razcepljenost in razbitost povzročila v nekaterih državah zmedo, ki ograja obstoj demokracije same.

Kot odpor proti takšnim razmeram se je v nekaterih državah izvršila notranja revolucija. Znani nemški državnik železni kancler Bismarck je o revolucijah rekel, da so posledice opustitev in napak merodajnih činiteljev državnega življenja. Napake, odnosno

opustitve, za katere gre po svetovni vojni, sta povzročila liberalizem, ki ga je vpeljalo v evropsko življenje po veliki francoski revoluciji liberalno meščanstvo, in pa socializem, ki se je dvignil na površje kot njegov protivnik, pa je pravzaprav otrok istega duha. V treh velikih državah so notranje revolucije napravile konec demokratični vladavini, in sicer v Italiji (fašizem), v Nemčiji (narodni socializem) in v Rusiji (boljševizem). Mesto demokratične države je vpeljana takozvana avtoritarna država, kar je le olepševalno ime za diktaturo italijanskega in nemškega fašizma ali boljševiškega komunizma.

Zadnji teden pred Binkošti se je sličen prevrat izvršil na Letonskem in v Bolgariji. Letonska je mala baltiška država, ki leži ob Vzhodnem morju med Estonsko na severu in Litvo na jugu. Prebivalcev ima okoli 1.800.000, od katerih je preko 75% Letoncev, ostali pa so Rusi, Poljaki, židje in Nemci (okoli 4%). Vzrok, ki je napočil letonskega ministrskega predsednika Ulmanisa, da je s pomočjo vojske razpustil in ukinil parlament ter vpeljal avtoritarno vladno, je velika zmeda, ki je nastala v parlamentu in vsled tega v državnem življenju. Parlament je bil razdrobljen v veliko število strank in stranic, ki so se bojevale med seboj. Razredni zagrizenosti socialistov in komunistov so se postavile v bran desničarske stranke. Pretilo je obračunanje z orožjem med levico in fašistično desnico, ker sta bili obe dve oboroženi. Socialistično-komunistična levica je že bila izvršila vse priprave za ustanek, kakor je to meseca februarja storila avstrijska socialna demokracija. Zanimivo je, da je nekaj avstrijskih socialističnih Schutzbündlerjev, ki so po ponesrečenem ustanku zbežali iz Avstrije, se pridružilo letonskim socialistom, s katerimi so ob prevratu bili zaprti. Veliko je pripomogla k notranji letonski zmedi tudi nemška manjšina, v kateri je prevladal vsenemški hitlerjevski duh.

V naši sosedni Bolgariji je ves čas od konca svetovne vojne vladala velika strankarska razcepljenost in zaslepljenost, ki je že leta 1923 vodila do notranje-političnega prevrata. Takrat je skupina opozicijskih politikov in članov vojaške zveze strmoglavila kmetsko vladno Stambolijskega, ki je bil ubit. Makedonstvujuči, ki so v veliki meri

sodelovali pri tem prevratu, so jako izdatno vplivali na daljni razvoj razmer v Bolgariji, ker so vihteli svoj bič nad strankami »Narodnega bloka«, ki je imel vladno v rokah. Ker pri vročerkovitosti političnih bojev v Bolgariji ni bilo pričakovati, da bi mogel prejšnji ministrski predsednik Mušanov sestaviti novo parlamentarno vladno, je kralj Boris s pomočjo vojske ukinil ustavo, razpustil parlament ter dal vladno mladi patrijotični organizaciji, ki se po svojem listu imenuje »Zveno«. Predsednik te organizacije Kimon Georgijev, ki se je kot polkovnik v rezervi udeležil leta 1923 upora proti Stambolijskemu, je postal predsednik avtoritarne bolgarske vlade.

Ali so najnovejši pojavi v Letonskem in Bolgariji, kateri so sledili prevratom v Rusiji, Italiji in Nemčiji, dokaz za to, da imajo prav tisti, ki sodijo, da je evropski demokraciji odbila smrtne ura? Iz Letonske in Bolgarije so prišla zadržila, ki zagotavljajo, da notranje politične spremembe nimajo namena ubiti demokracijo, marveč da hočejo demokracijo obraniti. Letonski ministrski predsednik Ulmanis je izjavil, da noče biti ne Mussolini ne Hitler, da je avtoritarni režim samo prehodni, ki hoče potom pametne ustavne reforme izvršiti novo državno ureditev, katera ne bo ljudstva izključevala od sodelovanja. Bolgarski ministrski predsednik Georgijev pa je izpovedal, da hoče po namenu kralja odstraniti, odnosno ozdraviti »gospodarsko, moralno in duhovno krizo«. Pripravlja se preosnova celotnega državnega upravnega ustroja in preosnova parlamenta, ki bo postavljen na stanovsko podlago. Stanovsko organizirano ljudstvo pa bo dobilo v roke oblast nad svojo usodo in usodo države. Tako bi ta dva najnovejša pre-

Novi bolgarski ministrski predsednik
Kimon Georgijev.

Novi poljski ministrski predsednik
Lev Kozlowski.